CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL GIOVANNI PITRUZZELLA
prezentate la 29 aprilie 2021 [1]

Cauza C-783/19

Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne
împotriva
GB

[cerere de decizie preliminară formulată de Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona, Spania)]

„Trimitere preliminară – Protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare – Servicii – Noțiunea de evocare – Comparabilitate între produse – DOP «Champagne» – Utilizarea denumirii «Champanillo» pentru servicii de restaurant”

1. Cererea de decizie preliminară care face obiectul prezentelor concluzii privește interpretarea articolului 103 din Regulamentul nr. 1308/2013 [2].

2. Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (denumit în continuare „CIVC”) și GB având ca obiect utilizarea în comerț a semnului CHAMPANILLO pentru a desemna unități comerciale destinate unor activități de restaurant.

I. Cadrul juridic

3. Articolul 92 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, cuprins în secțiunea 2 din acest regulament, prevede următoarele:

„(1) Normele referitoare la denumirile de origine, indicațiile geografice și mențiunile tradiționale prevăzute în prezenta secțiune se aplică produselor menționate în anexa VII partea II punctele 1, 3-6, 8, 9, 11, 15 și 16 [3].

[1] Limba originală: italiana.

[2] Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului (JO 2013, L 347, p. 671, rectificare în JO 2016, L 130, p. 32).

[3] Este vorba despre produse vitivinicole. Punctul 5 din partea II din anexa VII la Regulamentul nr. 1308/2013 definește caracteristicile „vinului spumant de calitate”, categorie din care face parte șampania.

(2) Normele menționate la alineatul (1) se bazează pe:

(a) protecția intereselor legitime ale consumatorilor și ale producătorilor;

(b) asigurarea bunei funcționări a pieței interne pentru produsele vizate și

(c) promovarea producerii unor produse de calitate astfel cum sunt menționate în prezenta secțiune, permițând, în același timp, adoptarea unor măsuri naționale în materie de politică a calității."

4. Potrivit articolului 93 alineatul (1) litera (a) din acest regulament:

„(1) În sensul [secțiunii 2 din Regulamentul nr. 1308/2013], se aplică următoarele definiții:

(a) «denumire de origine» înseamnă denumirea unei regiuni, a unui loc specific sau, în cazuri excepționale și justificate corespunzător, a unei țări, utilizată pentru a descrie un produs menționat la articolul 92 alineatul (1) care îndeplinește următoarele cerințe:

(i) calitatea și caracteristicile produsului se datorează în principal sau exclusiv unui anumit mediu geografic cu factori naturali și umani proprii;

(ii) strugurii din care se obține produsul provin exclusiv din aria geografică respectivă;

(iii) producția are loc în aria geografică respectivă și

(iv) produsul este obținut din soiuri de viță-de-vie aparținând speciei *Vitis vinifera* […]"

5. Articolul 103 alineatul (2) din același regulament, intitulat „Protecție", prevede:

„O denumire de origine protejată [(DOP)] și o indicație geografică protejată [(IGP)], precum și vinul care utilizează denumirea protejată în conformitate cu caietul de sarcini sunt protejate împotriva:

(a) oricărei utilizări comerciale directe sau indirecte a denumirii protejate respective:

(i) de produse comparabile care nu sunt conforme cu caietul de sarcini pentru denumirea protejată sau

(ii) în măsura în care această utilizare exploatează reputația unei denumiri de origine protejate sau a unei indicații geografice protejate;

(b) utilizării abuzive, imitării sau evocării, chiar dacă originea adevărată a produsului sau a serviciului este indicată sau dacă denumirea protejată este tradusă, transcrisă sau transliterată ori este însoțită de expresii precum «stil», «tip», «metodă», «manieră», «imitație», «gust», «similar» sau altele asemănătoare;

[…]"

6. Conform articolului 104 prima teză din Regulamentul nr. 1308/2013, „Comisia întocmește și păstrează un registru electronic al [DOP] și al [IGP] pentru vinuri, care este accesibil publicului".

7. Potrivit articolului 107 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1308/2013, anumite DOP pentru vinuri existente înainte de intrarea în vigoare a aceluiași regulament sunt protejate în mod automat în temeiul acestuia și sunt înscrise în registrul prevăzut la articolul 104 din regulamentul menționat. Denumirea „Champagne” este o DOP în sensul articolului 93 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1308/2013, înregistrată la nivelul Uniunii [4] și protejată în temeiul articolului 107 alineatul (1) din acest regulament, întrucât exista înainte de intrarea sa în vigoare. Această denumire este rezervată vinurilor spumante de calitate (albe sau rosé), astfel cum sunt definite la punctul 5 din partea II din anexa VII la Regulamentul nr. 1308/2013, produse, în conformitate cu specificațiile definite în caietul de sarcini corespunzător, în anumite zone sau sate din departamentele franceze Marne și Aube, precum și în regiunea Grand Est.

II. Procedura principală, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

8. CIVC, apelant în litigiul principal, este o organizație semiguvernamentală cu personalitate juridică, recunoscută în dreptul francez și însărcinată să apere interesele producătorilor de șampanie. CIVC a introdus la Juzgado Mercantil de Barcelona (Tribunalul Comercial din Barcelona, Spania) o acțiune prin care a solicitat obligarea lui GB, intimat în litigiul principal, la încetarea utilizării, inclusiv pe rețelele de socializare (Instagram și Facebook), a semnului CHAMPANILLO, la retragerea de pe piață și de pe internet a oricărui însemn, document publicitar sau comercial pe care figurează semnul menționat, precum și la anularea numelui de domeniu „champanillo.es”. GB s-a constituit parte în proces, susținând că semnul CHAMPANILLO este utilizat ca denumire comercială a unor unități destinate serviciilor de restaurant („baruri tapas” situate în comunitatea autonomă Catalonia), fără niciun risc de confuzie cu produsele acoperite de denumirea „Champagne” și fără nicio intenție de a parazita renumele acestei denumiri.

9. Juzgado Mercantil de Barcelona (Tribunalul Comercial din Barcelona) a respins toate cererile formulate de CIVC. Această instanță a considerat că utilizarea semnului CHAMPANILLO nu constituia o evocare cu încălcarea DOP „Champagne”, întrucât nu urmărea să desemneze o băutură alcoolică, ci unități de servicii de restaurant – în care nu se comercializează șampanie – și, așadar, alte produse decât cele protejate de DOP, adresate unui public diferit. În motivarea acestei hotărâri, Juzgado Mercantil de Barcelona (Tribunalul Comercial din Barcelona) a făcut trimitere la orientarea exprimată de Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) într-o hotărâre din anul 2016, prin care s-a statuat că utilizarea termenului CHAMPÌN pentru comercializarea unei băuturi gazoase fără alcool pe bază de fructe, destinată consumului în cadrul petrecerilor pentru copii, nu aducea atingere DOP „Champagne”, date fiind produsele vizate diferite și publicul diferit căruia îi erau destinate, în pofida asemănării fonetice dintre cele două semne [5].

10. Împotriva hotărârii pronunțate de Juzgado Mercantil de Barcelona (Tribunalul Comercial din Barcelona), CIVC a declarat apel la Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona, Spania). Aceasta din urmă arată că: i) GB a încercat în două ocazii să înregistreze semnul CHAMPANILLO ca marcă la oficiul spaniol de brevete și că cererile respective au fost respinse, prin deciziile din 8 februarie 2011 și din 14 aprilie 2015, în urma unei opoziții formulate de CIVC, ii) pentru a face publicitate localurilor sale, GB utilizează ca suport grafic imaginea a

[4] Ref. PDO-FR-A1359.

[5] Hotărârea din 1 martie 2016 (ECLI:ES:TS:2016:771).

două pahare care conțin o băutură spumantă și iii) CIVC a prezentat documente care atestă că, până în anul 2015, GB a comercializat în localurile sale un vin [6] spumant denumit „Champanillo” și că vânzările au încetat abia în urma unei intervenții a CIVC.

11. Instanța de trimitere arată că atât articolul 13 din Regulamentul nr. 510/2006 [7], cât și articolul 103 din Regulamentul nr. 1308/2013 protejează DOP în raport cu produsele, cu singura excepție a articolului 103 alineatul (2) litera (b), care menționează și serviciile. Instanța de trimitere afirmă că are îndoieli în ceea ce privește domeniul de aplicare și interpretarea corectă a dispozițiilor de drept al Uniunii privind protecția DOP într-o situație în care semnul în conflict cu o astfel de denumire este utilizat în comerț nu pentru a desemna produse, ci servicii.

12. În aceste condiții, Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) a suspendat judecarea cauzei și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Întinderea protecției unei denumiri de origine permite protejarea acesteia nu numai în raport cu produse similare, ci și cu servicii care ar putea avea legătură cu distribuirea directă sau indirectă a produselor respective?

2) Riscul de a săvârși o încălcare prin evocare, la care se referă articolele menționate din regulamentele comunitare, impune efectuarea în principal a unei analize cu privire la denumirea utilizată, pentru a determina efectele acesteia asupra consumatorului mediu, sau, în vederea analizării respectivului risc de a săvârși o încălcare prin evocare, trebuie să se determine în prealabil dacă este vorba despre aceleași produse, despre produse similare sau despre produse complexe care conțin printre componente un produs protejat de o denumire de origine?

3) Riscul de a săvârși o încălcare prin evocare trebuie determinat pe baza unor parametri obiectivi în cazul în care există o identitate sau o similitudine foarte mare între denumiri sau acesta trebuie apreciat în funcție de produsele și de serviciile evocatoare și evocate pentru a concluziona dacă riscul de evocare este redus sau irelevant?

4) Protecția prevăzută de reglementarea de referință în cazurile în care există un risc de evocare sau de utilizare constituie o protecție specifică, proprie particularităților produselor respective, sau protecția trebuie să se raporteze în mod necesar la normele în materia concurenței neloiale?”

13. Au depus observații în temeiul articolului 23 din Statutul Curții CIVC, guvernele francez și italian, precum și Comisia. Cu titlu de măsură de organizare a procedurii în temeiul articolului 61 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, aceasta din urmă a invitat părțile din litigiul principal și persoanele interesate în sensul articolului 23 din Statutul Curții să răspundă în scris la anumite întrebări. CIVC, GB, guvernele francez și italian, precum și Comisia au dat curs acestei măsuri.

[6] În ordonanța de trimitere se menționează „băuturi” în unele pasaje și „vin” în alte pasaje.

[7] Regulamentul (CE) nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare (JO 2006, L 93, p. 12, Ediție specială, 03/vol. 71, p. 114).

III. Analiză

A. Observații introductive

14. Înainte de a proceda la examinarea întrebărilor preliminare, este necesar să facem câteva precizări cu privire la cadrul juridic indicat în decizia de trimitere.

15. În primul rând, din ordonanța menționată reiese că Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) consideră aplicabile litigiului principal atât Convenția bilaterală dintre Statul Spaniol și Republica Franceză din 27 iunie 1973 privind protecția denumirilor de origine, a indicațiilor de proveniență și a denumirilor anumitor produse [8], cât și, în temeiul acestei convenții, Decretul nr. 2010-1441 din 22 noiembrie 2010 privind denumirea de origine controlată „Champagne” [9] și articolul L 643-1 din Codul rural francez [10]. Potrivit instanței de trimitere, dispozițiile de drept francez amintite „trebuie coroborate” cu dispozițiile de drept al Uniunii aplicabile.

16. Or, astfel cum a arătat Comisia în mod corect în observațiile sale scrise, Curtea a avut deja ocazia să precizeze, în ceea ce privește Regulamentul nr. 1234/2007 [11] (abrogat și înlocuit, începând cu 20 decembrie 2013, cu Regulamentul nr. 1308/2013), că regimul de protecție a denumirilor de origine instituit prin legislația Uniunii este „uniform și exclusiv” și se opune atât aplicării unui regim de protecție național de indicații geografice protejate în temeiul acestei legislații [12], cât și aplicării unui regim de protecție prevăzut de tratatele încheiate între două state membre [13].

17. În al doilea rând, deși, în formularea întrebărilor preliminare, Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) nu face referire în mod expres la nicio dispoziție specifică din regulamentele Uniunii în materie de protecție a DOP, în motivarea ordonanței de trimitere, această instanță se referă, după cum s-a arătat, pe lângă articolul 103 din Regulamentul nr. 1308/2013, și la articolul 13 din Regulamentul nr. 510/2006 [14]. Totuși, articolul 1 alineatul (1) al doilea paragraf din acest regulament [15] exclude în mod expres din domeniul său de aplicare produsele din sectorul vitivinicol. Prin urmare, nici Regulamentul nr. 510/2006, nici Regulamentul nr. 1151/2012, care l-a înlocuit, nu se aplică litigiului principal.

8 JORF din 18 aprilie 1975, p. 4011.

9 JORF nr. 0273 din 25 noiembrie 2010, textul nr. 8.

10 Precizăm că instanța de trimitere și-a însușit referințele normative pe care se întemeia acțiunea CIVC în primă instanță.

11 Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului din 22 octombrie 2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole („Regulamentul unic OCP”) (JO 2007, L 299, p. 1).

12 A se vedea Hotărârea din 14 septembrie 2017, EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, punctele 96, 101 și 103).

13 A se vedea în acest sens Hotărârea din 14 septembrie 2017, EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, punctele 99-102). În această hotărâre, Curtea face trimitere la Hotărârea din 8 septembrie 2009, Budějovický Budvar (C-478/07, EU:C:2009:521, punctul 107 și următoarele), în care Curtea era chemată să se pronunțe cu privire la aplicarea unui tratat încheiat între două state membre potrivit căruia o indicație geografică înregistrată în unul dintre ele, dar nu la nivel european, era totuși recunoscută și protejată în celălalt stat. În Hotărârea din 14 septembrie 2017, EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, punctele 99-102), Curtea a aplicat același raționament într-un context în care denumirea de origine era înregistrată la nivelul Uniunii.

14 Devenit articolul 13 din Regulamentul (UE) nr. 1151/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 noiembrie 2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare. Acest regulament a abrogat și a înlocuit, începând cu 3 ianuarie 2013, Regulamentul nr. 510/2006.

15 Devenit articolul 2 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1151/2012.

18. Cu toate acestea, întrucât dispozițiile privind protecția indicațiilor geografice conținute în diverse regulamente sectoriale sunt redactate în termeni în mare măsură similari, Curtea recunoaște, potrivit unei jurisprudențe constante, principiilor elaborate în cadrul interpretării fiecărui regim de protecție o aplicare transversală [16].

19. În sfârșit, în ceea ce privește aplicarea *ratione temporis* a reglementării Uniunii, deși în ordonanța de trimitere nu există o indicație expresă în acest sens, este evident că faptele împotriva cărora este îndreptată acțiunea formulată de CIVC au fost săvârșite, cel puțin în parte, după intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 1308/2013. În consecință, întrebările preliminare trebuie înțelese în sensul că urmăresc obținerea unei interpretări a articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013. În plus, deși nici acest element nu reiese în mod expres din ordonanța de trimitere, este posibil ca unele dintre faptele ilicite pretins săvârșite de GB cu încălcarea DOP „Champagne" să fi fost inițiate în perioada în care era în vigoare Regulamentul nr. 1234/2007. Prin urmare, deși, în cadrul examinării întrebărilor preliminare, ne vom referi numai la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, răspunsurile pe care le vom propune la aceste întrebări sunt valabile și pentru interpretarea articolului 118m din Regulamentul nr. 1234/2007, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 491/2009 [17], redactat în termeni în esență identici.

B. Cu privire la prima întrebare preliminară

20. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă DOP sunt protejate numai împotriva unor practici care se referă la produse identice sau comparabile cu cele desemnate de denumirea în discuție sau și împotriva unor practici referitoare la servicii legate de distribuirea directă sau indirectă a produselor respective.

21. Această întrebare este formulată în termeni largi, astfel încât poate include toate comportamentele interzise conform articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013.

22. Totuși, atât din dosarul procedurii principale [18], cât și din modul de redactare a celei de a doua și a celei de a treia întrebări preliminare, precum și din motivarea ordonanței de trimitere reiese că îndoielile Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) și litigiul pe care această instanță este chemată să îl soluționeze privesc în mod specific protecția împotriva evocării, prevăzută la alineatul (2) litera (b) al articolului menționat.

23. Cu toate acestea, în observațiile scrise respective, atât CIVC, cât și Comisia s-au referit în mod expres la litera (a) a alineatului amintit, în timp ce guvernul francez a examinat prima întrebare preliminară în raport cu ansamblul comportamentelor interzise la articolul 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, inclusiv cu practicile prevăzute la literele (c) și (d) ale dispoziției menționate [19].

[16] Cu privire la cerința ca dispozițiile dreptului Uniunii referitoare la protecția denumirilor și a indicațiilor geografice înregistrate, care se înscriu în politica orizontală a Uniunii în materie de calitate, să facă obiectul unei interpretări care să permită o aplicare coerentă a acestora, a se vedea Hotărârea din 20 decembrie 2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (C-393/16, EU:C:2017:991, punctul 32, denumită în continuare „Hotărârea CIVC").

[17] Regulamentul (CE) nr. 491/2009 al Consiliului din 25 mai 2009 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice referitoare la anumite produse agricole (JO 2009, L 154, p. 1).

[18] Din observațiile scrise prezentate de CIVC reiese că, prin acțiunea introdusă împotriva lui GB, i se reproșează acestuia din urmă o pretinsă evocare ilicită a DOP „Champagne".

[19] Arătăm însă că CIVC, guvernele francez și italian, precum și Comisia formulează răspunsurile la prima întrebare preliminară făcând referire în termeni generali la protecția DOP sau la articolul 103 din Regulamentul nr. 1308/2013.

24. Ca măsură de organizare a procedurii, Curtea a invitat părțile și părțile interesate în sensul articolului 23 din Statutul Curții să își exprime poziția cu privire la posibilitatea de a aplica în litigiul principal articolul 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1308/2013, dispoziție care interzice utilizarea comercială directă sau indirectă a unei denumiri protejate în măsura în care o astfel de utilizare exploatează reputația acesteia. Întrebarea adresată de Curte se referea în mod expres la punctul 31 din Hotărârea din 7 iunie 2018, Scotch Whisky Association [20] (denumită în continuare „Hotărârea Scotch Whisky Association"), în care, pronunțându-se cu privire la interpretarea articolului 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008 [21], Curtea a precizat că „situațiile care pot fi acoperite de [dispoziția menționată] trebuie să răspundă cerinței unei utilizări, prin semnul în litigiu, a indicației geografice înregistrate în mod identic sau, cel puțin, în mod foarte asemănător din punct de vedere fonetic și/sau vizual".

25. Nu există nicio îndoială că DOP „Champagne" și semnul în litigiu, CHAMPANILLO, prezintă un anumit grad de similitudine din punct de vedere fonetic și vizual, în special dacă comparația este efectuată ținând seama de traducerea în limba spaniolă a celei dintâi, „Champán" [22]. Astfel, cu excepția accentului, aceasta din urmă este reprodusă în întregime și este imediat perceptibilă atât vizual, cât și fonetic, în denumirea contestată. Prin urmare, inclusiv în scopul delimitării sferei primei întrebări preliminare, se ridică în mod legitim problema dacă articolul 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1308/2013 este totuși aplicabil unei situații precum cea din litigiul principal, cu alte cuvinte dacă utilizarea semnului contestat poate constitui o „utilizare" a DOP „Champagne" în sensul acestei dispoziții [23].

26. Ca și Comisia, înclinăm totuși să răspundem negativ la această întrebare și să considerăm că comportamentele contestate de CIVC trebuie examinate numai în lumina literei (b) a articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013.

27. Astfel, deși este adevărat că noțiunea de „utilizare" a unei indicații geografice protejate în sensul articolului 103 alineatul (2) litera (a) din acest regulament poate include și utilizarea, prin semnul în litigiu, a unei asemenea indicații „în mod foarte asemănător din punct de vedere fonetic și/sau vizual" [24], precizările aduse de Curte în Hotărârea Scotch Whisky Association ne determină să considerăm că gradul de similitudine necesar între semnele în conflict, pentru ca o astfel de

[20] C-44/17, EU:C:2018:415.

[21] Regulamentul (CE) nr. 110/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 ianuarie 2008 privind definirea, desemnarea, prezentarea, etichetarea și protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 1576/89 al Consiliului (JO 2008, L 39, p. 16). Articolul 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008 are un conținut similar cu cel al articolului 103 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1308/2013, de care se deosebește totuși prin faptul că face referire la o utilizare comercială directă sau indirectă „pentru produse care nu intră sub incidența înregistrării", precizare care nu figurează în schimb în prima dispoziție. În pofida acestei diferențe, interpretarea termenului „utilizare" dată de Curte la punctele 29-31 din Hotărârea Scotch Whisky Association poate fi transpusă în cazul noțiunii de „utilizare" folosite la articolul 103 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1308/2013.

[22] În această privință, amintim că, în Hotărârea CIVC, punctele 34 și 35, Curtea a considerat că articolul 118m alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1234/2007 și articolul 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1308/2013 se aplică unei situații în care denumirea contestată nu conținea DOP ca atare (în speță, DOP „Champagne"), ci o traducere a acesteia în limba germană („Champagner").

[23] În cazul în care s-ar considera că articolul 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1308/2013 se aplică situației de fapt din litigiul principal, comportamentele lui GB ar trebui probabil să fie calificate, în parte, drept „utilizare comercială directă" în sensul acestei dispoziții (de exemplu utilizarea semnului „Champanillo" pentru a desemna o băutură sau un vin spumant în localurile sale sau ca semn distinctiv al serviciilor sale de restaurant) și, în parte, drept „utilizare comercială indirectă" (de exemplu utilizarea semnului menționat în suporturi publicitare și pe rețelele de socializare). În această privință, amintim că, la punctul 32 din Hotărârea Scotch Whisky Association, Curtea a precizat, în ceea ce privește articolul 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008, că o utilizare „directă" presupune ca indicația geografică protejată să fie aplicată direct pe produsul vizat sau pe ambalajul acestuia (sau, în cazul în care s-ar admite utilizarea pentru servicii, ca o astfel de indicație să fie utilizată pentru a distinge serviciile respective), în timp ce o utilizare „indirectă" presupune ca această indicație să figureze în cadrul vectorilor suplimentari de marketing sau de informare, precum o reclamă publicitară pentru produsul în cauză sau documente care se referă la acesta. Această interpretare poate fi transpusă în cazul noțiunilor de „utilizare directă" și de „utilizare indirectă" în sensul articolului 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1308/2013.

[24] A se vedea prin analogie Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 31.

utilizare să poată fi constatată, trebuie să fie deosebit de ridicat și apropiat de identitate. Astfel, la punctul 29 din hotărârea amintită, Curtea a clarificat că intră în domeniul de aplicare al dispoziției menționate utilizarea indicației geografice protejate „într-o formă care prezintă legături atât de strânse cu aceasta, din punct de vedere fonetic și/sau vizual, încât semnul în litigiu este în mod vădit indisociabil de indicația în speță”.

28. Or, comparația între semnele în conflict în litigiul principal nu îndeplinește, în opinia noastră, un astfel de criteriu. În special, situația în discuție în litigiul principal se deosebește de cea care făcea obiectul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea CIVC, în care era vorba totuși despre reproducerea, ca parte a denumirii unui produs, a unei traduceri a DOP „Champagne”. Astfel, în acea cauză, semnul „Champagner” (traducere în limba germană a denumirii „Champagne”) era utilizat în mod izolat în denumirea contestată, chiar dacă era urmat de mențiunea „Sorbet”. În schimb, semnul contestat în litigiul principal se îndepărtează în mod semnificativ, atât vizual, cât și fonetic, de denumirea în limba spaniolă „Champàn” ca urmare a adăugării la această denumire a sufixului „illo”.

29. Pe de altă parte, arătăm că adăugarea sufixului menționat pare, în schimb, să permită stabilirea unei similitudini puternice sau chiar a unei veritabile identități conceptuale între denumirea „Champagne” și semnul în litigiu, dacă, astfel cum pare să reiasă din dosarul cauzei, acesta din urmă înseamnă literal „șampanie mică” și corespunde cu aproximație, în limba italiană, termenului argotic „champagnino” (în limba franceză „petit champagne”). Acest factor pledează, în opinia noastră, cu atât mai mult în favoarea încadrării practicilor contestate în domeniul de aplicare al literei (b) a articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, care, după cum se va vedea mai pe larg în continuare, acoperă situații în care se creează în percepția consumatorului relevant o asociere între semnul în litigiu și produsul care beneficiază de DOP [25].

30. În sfârșit, arătăm că, pronunțându-se cu privire la interpretarea articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1151/2012, al cărui text este redactat în termeni în mare măsură identici cu cei ai articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, Curtea a recunoscut că această dispoziție conține o enumerare graduală a acțiunilor interzise și că domeniul de aplicare al articolului 13 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1151/2012 trebuie în mod necesar să se distingă de cel aferent celorlalte norme de protecție a denumirilor înregistrate și în special de cel aferent normei prevăzute la litera (b) [26]. Or, o interpretare excesiv de largă a noțiunii de „utilizare” în sensul articolului 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul nr. 1308/2013, care să includă situații în care practica pretins ilicită constă în utilizarea denumirii protejate într-o formă care nu corespunde în esență celei înregistrate, riscă să subțieze în mod excesiv linia de demarcație dintre situațiile prevăzute de această dispoziție și cele care intră în domeniul de aplicare al articolului 103 alineatul (2) litera (b) din regulamentul menționat, făcând dificilă menținerea unei autonomii efective între ele.

31. Odată făcute aceste precizări, răspunsul la prima întrebare preliminară, astfel cum a fost delimitat mai sus, nu ridică, în opinia noastră, dificultăți deosebite.

[25] A se vedea prin analogie Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 33.

[26] A se vedea Hotărârea din 17 decembrie 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, punctele 24 și 25).

32. Astfel, în textul articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 se prevede în mod expres că DOP sunt protejate împotriva „utilizării abuzive, imitării sau evocării, chiar dacă originea adevărată a produsului sau a *serviciului* este indicată”[27]. Nu există nicio îndoială, nici din punct de vedere sintactic, nici din punctul de vedere al coerenței logice interne a normei enunțate, că această dispoziție se referă la originea produsului sau a serviciului desemnat de semnul în litigiu. Situația nu ar putea fi diferită, astfel cum a arătat guvernul italian în mod corect, având în vedere că, în conformitate cu definiția cuprinsă la articolul 93 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 1308/2013, DOP desemnează un produs în sensul articolului 92 alineatul (1) din acest regulament și, prin urmare, nu pot fi înregistrate pentru servicii.

33. Interpretarea literală a articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 pledează, așadar, în sensul unei protecții a DOP împotriva practicilor care intră în domeniul său de aplicare chiar și atunci când astfel de practici privesc servicii.

34. În același sens militează și interpretarea teleologică a acestei dispoziții.

35. Curtea a recunoscut că Regulamentul nr. 1308/2013 constituie un instrument al politicii agricole comune care urmărește printre altele să împiedice terții să profite în mod abuziv de reputația ce decurge din calitatea produselor care poartă indicații geografice înregistrate în temeiul dispozițiilor acestuia[28].

36. Articolul 103 alineatul (2) din acest regulament prevede, așadar, o protecție cu spectru larg care, în conformitate cu cele enunțate în prima teză a considerentului (97) al aceluiași regulament, are vocația de a se extinde la toate „utilizări[le] prin care se profită de reputația de care beneficiază produsele” acoperite de o asemenea indicație.

37. Mai precis, litera (b) a alineatului (2) al articolului menționat interzice orice practică prin care se urmărește exploatarea nejustificată a reputației unei DOP (sau a unei IGP) prin intermediul unei asocieri cu aceasta.

38. În acest context, o interpretare a articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 care nu ar permite protejarea unei DOP în cazul în care semnul contestat desemnează un serviciu, iar nu un produs, nu numai că nu ar fi coerentă cu domeniul larg de aplicare recunoscut de Curte protecției indicațiilor geografice înregistrate, ci, astfel cum a arătat guvernul italian în mod corect, nu ar permite atingerea deplină a obiectivului de protecție enunțat în prima teză a considerentului (97) al regulamentului menționat. Astfel, o exploatare nejustificată a reputației unui produs acoperit de o DOP se poate produce nu numai în cazul în care practica interzisă la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 se referă la un produs, ci și atunci când aceasta privește un serviciu.

39. Pentru a răspunde obiectivelor stabilite de Regulamentul nr. 1308/2013, această dispoziție trebuie, așadar, să se aplice și în cazurile în care DOP este evocată în cadrul comercializării unui serviciu. Această concluzie reiese, de altfel, în mod clar din a doua teză a considerentului (97) al acestui regulament, la care fac trimitere atât CIVC, cât și guvernele francez și italian, precum și Comisia, care precizează că, „[p]entru a favoriza o concurență loială […], protecți[a DOP și a IGP] ar trebui să se extindă asupra produselor și serviciilor care nu intră sub incidența […]

[27] Sublinierea noastră.

[28] A se vedea, în ceea ce privește Regulamentul nr. 1234/2007, Hotărârea din 14 septembrie 2017, EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto (C-56/16 P, EU:C:2017:693, punctul 82), precum și Hotărârea CIVC, punctul 38.

regulament[ului menționat], inclusiv acelea care nu sunt prevăzute în anexa I la tratate [29]". În plus, trebuie să se observe că, în ceea ce privește în mod specific denumirile de origine și indicațiile geografice protejate de vinuri, considerentul (92) al aceluiași regulament încurajează o aliniere cu Regulamentul nr. 1151/2012, care conține reglementarea orizontală a Uniunii în materie de calitate. La rândul său, considerentul (32) al acestui regulament, prin precizarea că „[p]rotecția denumirilor de origine și a indicațiilor geografice ar trebui extinsă la utilizarea abuzivă, la imitație și la evocarea denumirilor înregistrate în cazul unor bunuri și servicii", se referă în mod expres la necesitatea de a asigura un nivel de protecție „comparabil cu cel din sectorul vitivinicol".

40. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem, așadar, Curții să răspundă la prima întrebare preliminară că articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 trebuie interpretat în sensul că actele de utilizare abuzivă, de imitare sau de evocare a unei DOP care se referă la servicii sunt de asemenea susceptibile să intre în domeniul de aplicare al acestei dispoziții.

41. Înainte de a continua analiza noastră, dorim să precizăm, pentru ipoteza în care Curtea ar decide să nu limiteze răspunsul la prima întrebare preliminară numai la interpretarea articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, că același domeniu de aplicare pe care propunem Curții să îl confere acestei dispoziții trebuie să fie recunoscut, în opinia noastră, și articolului 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din același regulament.

42. Astfel, pe de o parte, textul acestei dispoziții, referindu-se la „*oric[e] utilizări* comerciale directe sau indirecte [30]", nu permite limitarea domeniului său de aplicare la utilizări care se referă doar la produse, cu excluderea celor care privesc servicii. În plus, precizând că interdicția se aplică „în măsura în care această utilizare exploatează reputația unei denumiri de origine protejate sau a unei indicații geografice protejate", dispoziția menționată pune în mod expres accentul pe efectele utilizării, iar nu pe o tipologie specială a acesteia. Pe de altă parte, aceleași considerații referitoare la obiectivele Regulamentului nr. 1308/2013 și la întinderea protecției acordate de acesta din urmă indicațiilor geografice înregistrate în temeiul dispozițiilor sale, prezentate la punctele 35 și 36 din prezentele concluzii, sunt valabile și pentru o interpretare teleologică a articolului 103 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din regulamentul menționat [31].

C. Cu privire la a doua și la a treia întrebare preliminară

43. Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări preliminare, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească ce criterii trebuie aplicate pentru a aprecia existența unei evocări în sensul articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013. În special, Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) ridică problema rolului care trebuie atribuit, în cadrul unei astfel de aprecieri, comparației dintre produsul acoperit de DOP și produsul (sau serviciul) pentru care este utilizat semnul în litigiu, precum și problema necesității de a stabili în prealabil identitatea sau similitudinea dintre aceste produse ori existența unei legături de alt tip între ele (sau între produsul DOP și serviciul în cauză).

[29] Este vorba despre produse cărora li se aplică articolele 39-44 TFUE privind politica agricolă comună.

[30] Sublinierea noastră.

[31] A se vedea Hotărârea CIVC, punctul 31. În acest sens, protecția respectivă se extinde și la produse diferite; a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 iunie 2007, Budějovický Budvar/OAPI – Anheuser-Busch (BUDWEISER) (T-53/04-T-56/04, T-58/04 și T-59/04, nepublicată, EU:T:2007:167, punctul 175).

44. În această privință, observăm mai întâi că, deși la articolul 103 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1308/2013 se precizează că utilizarea directă sau indirectă a unei DOP este interzisă atât în ceea ce privește „produse comparabile” care nu sunt conforme cu caietul de sarcini pentru aceasta din urmă [litera (a) punctul (i)], cât și în măsura în care această utilizare exploatează reputația unei DOP [litera (a) punctul (ii)], litera (b) a alineatului (2) al articolului amintit nu conține vreo mențiune nici în sensul unei limitări a protecției împotriva evocării numai la ipotezele în care produsele desemnate de DOP și produsele sau serviciile pentru care este utilizat semnul în litigiu sunt „comparabile” sau „similare”, nici în sensul unei extinderi a protecției respective la cazurile în care un asemenea semn se referă la produse și/sau la servicii diferite de cele care beneficiază de DOP [32]. Pe de altă parte, noțiunea de „similitudine dintre produse”, astfel cum este aplicată în dreptul mărcilor [33], la care pare să facă referire instanța de trimitere, nu are legătură cu protecția indicațiilor geografice, pentru care, în schimb, este relevantă, după cum s-a arătat, noțiunea de „comparabilitate între produse” [34], noțiune care pare, de altfel, să trebuiască interpretată într-un mod mai restrictiv [35].

45. În acest context, contrar a ceea ce par să susțină CIVC și guvernul francez, nu considerăm că clarificarea adusă de Curte, potrivit căreia protecția denumirilor înregistrate împotriva evocării este independentă de constatarea existenței unui risc de confuzie [36], prezintă o importanță decisivă pentru a stabili dacă domeniul de aplicare al protecției respective ar trebui considerat limitat numai la produsele și/sau la serviciile comparabile cu produsul care beneficiază de DOP. Astfel, un risc de confuzie poate fi exclus – de exemplu în cazurile expres prevăzute la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, în care originea produsului sau a serviciului este indicată sau în care sunt utilizate mențiuni precum „metodă” sau „imitație” – chiar și atunci când produsele acoperite de DOP și produsele sau serviciile cărora li se aplică semnul în litigiu sunt identice sau comparabile.

46. Acestea fiind spuse, deși nu există nicio îndoială că domeniul de aplicare așa-zis „natural” al protecției DOP împotriva evocării constă în situațiile în care, ca urmare a identității sau a comparabilității dintre produsele care beneficiază de denumirea protejată și produsele sau serviciile desemnate de semnul în litigiu, utilizarea acestuia din urmă îi permite titularului său să își aproprieze calitățile tipice recunoscute celor dintâi, reiese, după cum s-a arătat [37], din însuși preambulul Regulamentului nr. 1308/2013 și se afirmă în mod clar în jurisprudența Curții că DOP sunt, mai general, protejate împotriva oricărei exploatări abuzive a reputației asociate produselor care beneficiază de o DOP.

[32] A se vedea totuși în sens contrar Hotărârea din 12 iunie 2007, Budějovický Budvar/OAPI – Anheuser-Busch (BUD) (T-60/04-T-64/04, nepublicată, EU:T:2007:169, punctele 164-169, în special punctul 166).

[33] A se vedea în această privință Hotărârea din 29 septembrie 1998, Canon (C-39/97, EU:C:1998:442, punctul 23).

[34] Articolul 103 alineatul (2) litera (a) punctul (i) din Regulamentul nr. 1308/2013. Arătăm cu titlu incident că noțiuni analoge, precum, de exemplu, „același tip de produs”, figurează de asemenea în dispozițiile regulamentelor Uniunii în materie de indicații geografice referitoare la motivele absolute de refuz al înregistrării mărcilor în cazul unui conflict cu o DOP sau cu o IGP [a se vedea cu titlu de exemplu articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1151/2012]. Aceste noțiuni sunt interpretate în mod uniform de Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO); a se vedea Ghidul privind examinarea mărcilor Uniunii Europene, partea B, „Examinarea”, secțiunea 4, „Motive absolute de refuz al înregistrării”, capitolul 10, „Mărci în conflict cu indicații geografice”, p. 618.

[35] A se vedea Hotărârea din 14 iulie 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484, punctul 55). Pentru o interpretare mai extensivă, în ceea ce privește noțiunea de „același tip de produs” care figurează la articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2081/92, a se vedea Hotărârea din 2 februarie 2017, Mengozzi/EUIPO – Consorzio per la tutela dell'olio extravergine di oliva toscano (TOSCORO) (T-510/15, EU:T:2017:54, punctul 44), potrivit căreia este suficient ca produsul în cauză să aibă anumite caracteristici comune cu produsul care face obiectul indicației geografice.

[36] A se vedea prin analogie Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctul 26), și Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 45).

[37] A se vedea punctele 35-37 din prezentele concluzii.

47. După cum am avut deja ocazia să arătăm în Concluziile prezentate în cauza Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:11, punctul 17), protecția împotriva evocării constituie o formă de protecție *sui generis*, care nu este legată de criteriul caracterului înșelător – care presupune aptitudinea semnului aflat în conflict cu o denumire înregistrată de a induce publicul în eroare cu privire la proveniența geografică sau la calitățile produsului – și care nu ține de o protecție strict legată de riscul de confuzie. Obiectivul său principal trebuie căutat în protejarea patrimoniului calitativ și a reputației denumirilor înregistrate împotriva actelor de parazitism.

48. Existența unei evocări trebuie apreciată, așadar, pe baza unor criterii specifice protecției acordate DOP și care au ca scop atingerea finalităților proprii reglementării Uniunii în materie de calitate.

49. Curtea a precizat treptat criteriile care stau la baza unei astfel de aprecieri. Astfel, aceasta a statuat că noțiunea de „evocare” acoperă, în primul rând, o ipoteză în care termenul utilizat pentru a desemna un produs încorporează o parte a unei denumiri înregistrate, astfel încât consumatorului, „în prezența numelui produsului, îi este indusă, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de respectiva denumire” [38].

50. În Hotărârea Scotch Whisky Association, în ceea ce privește articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, Curtea a precizat însă că nici încorporarea parțială a unei denumiri înregistrate în denumirea în litigiu, nici identificarea unei asemănări fonetice și vizuale a celei de a doua cu cea dintâi nu constituie condiții imperative pentru a se constata existența unei evocări [39]. Astfel, aceasta din urmă poate rezulta și din simpla „proximitate conceptuală” existentă între denumirea înregistrată și semnul în litigiu [40]. În acest scop, nu este suficient ca elementul în litigiu al semnului în cauză să fie de natură să creeze în percepția publicului vizat o oarecare asociere cu denumirea înregistrată sau cu zona geografică aferentă acesteia. Este necesară, în schimb, „o legătură suficient de directă și de univocă” între acest element și denumirea înregistrată [41].

51. Potrivit Curții, pentru a stabili dacă ne aflăm în prezența „evocării” unei DOP în sensul articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, precum și al dispozițiilor corespunzătoare ale regulamentelor care reglementează diversele sisteme din domeniul calității ale Uniunii, criteriul determinant este, așadar, „acela dacă, în prezența unei denumiri în litigiu, consumatorului îi este indusă în mod direct, ca imagine de referință, marfa acoperită de DOP” [42]. Pe de altă parte, Curtea a precizat că nu se poate exclude o evocare nici atunci când elementul în litigiu nu constă într-o denumire, ci în semne figurative care, ca urmare a proximității lor conceptuale cu denumirea înregistrată, îi pot induce în mod direct și univoc consumatorului imaginea produselor care beneficiază de această denumire [43].

[38] A se vedea prin analogie Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctul 25), Hotărârea din 26 februarie 2008, Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117, punctul 44), și Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 21).

[39] A se vedea Hotărârea Scotch Whisky Association, punctele 46 și 49.

[40] A se vedea Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 50.

[41] A se vedea Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 53.

[42] A se vedea prin analogie Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 51, precum și Hotărârea din 2 mai 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, punctul 20), și Hotărârea din 17 decembrie 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, punctul 26).

[43] A se vedea Hotărârea din 2 mai 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, punctul 21). A se vedea de asemenea Hotărârea din 17 decembrie 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, punctul 27).

52. Este, desigur, adevărat că principiile prezentate mai sus au fost elaborate de Curte cu privire la situații în care produsele acoperite de denumirea înregistrată și produsele desemnate de semnul în litigiu erau în mare măsură comparabile.

53. Totuși, în stabilirea progresivă a criteriilor de apreciere a existenței unei evocări, Curtea a pus tot mai evident accentul pe procesul de asociere mentală dintre semnul în litigiu și produsul care beneficiază de DOP sau de IGP. În acest context, similitudinea dintre produsele în cauză, atât din punct de vedere comercial, cât și din punctul de vedere al aspectului lor concret, a fost considerată un element de apreciere a aptitudinii similitudinilor fonetice, vizuale și conceptuale stabilite între semnele în conflict de a induce asocierea mentală necesară, iar nu o condiție prealabilă pentru a se constata existența unei evocări [44].

54. În termeni mai generali, după cum am avut deja ocazia să arătăm în Concluziile prezentate în cauza Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego [45], reiese din jurisprudența Curții [46] că analiza cu privire la existența unei evocări trebuie să țină seama de orice referire implicită sau explicită la denumirea înregistrată, indiferent dacă este vorba despre elemente verbale sau figurative incluse în eticheta produsului convențional [47] sau care figurează pe ambalajul său ori despre elemente care privesc forma sau prezentarea către public a unui astfel de produs [48]. O asemenea analiză trebuie de asemenea să ia în considerare identitatea sau gradul de similitudine dintre produsele în cauză și modalitățile de comercializare a acestora, inclusiv în ceea ce privește canalele de vânzare respective, precum și elemente care să permită constatarea caracterului intenționat al trimiterii la produsul acoperit de denumirea protejată sau, dimpotrivă, a caracterului întâmplător al acesteia. Constatarea existenței unei evocări decurge, așadar, din aprecierea unui ansamblu de indicii, fără ca prezența sau absența unuia dintre aceste indicii să permită, prin ea însăși, să se rețină sau să se excludă existența unei evocări.

55. Având în vedere considerațiile care precedă, considerăm că identitatea sau comparabilitatea dintre produsul care beneficiază de o DOP sau de o IGP și produsul (sau serviciul) desemnat de semnul în litigiu sau dintre cel dintâi și un ingredient care îl caracterizează pe cel de al doilea [49] nu constituie un element care trebuie apreciat în prealabil în scopul de a exclude eventual *a priori* o evocare în sensul articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013.

56. Totuși, o astfel de identitate sau de comparabilitate ori absența acesteia constituie un element care trebuie luat în considerare pentru a aprecia, în cadrul unei examinări a tuturor împrejurărilor relevante, dacă elementele unei asemenea evocări sunt întrunite în mod concret. Împrejurarea că aceste produse prezintă caracteristici obiective comune, că ele corespund unor ocazii de consum

44 A se vedea de exemplu Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctele 33 și 35).

45 C-614/17, EU:C:2019:11, punctul 29.

46 A se vedea în special Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctele 27 și 28), Hotărârea din 26 februarie 2008, Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117, punctele 46 și 47), Hotărârea din 14 iulie 2011, Bureau National Interprofessionnel du Cognac (C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484, punctul 57), și Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctele 33, 35 și 37).

47 Este vorba despre produse care nu sunt acoperite de o denumire sau de o indicație geografică protejată.

48 În această privință, amintim că, în Hotărârea din 2 mai 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, punctul 27), Curtea a precizat, în ceea ce privește articolul 13 alineatul (1) literele (a)-(d) din Regulamentul nr. 510/2006, că enumerarea graduală a comportamentelor ilicite cuprinse în această dispoziție se referă la natura acțiunilor interzise, iar nu la elementele care trebuie luate în considerare pentru a stabili dacă ne aflăm în vreuna dintre cele două ipoteze.

49 Este vorba despre speța examinată de Curte în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea CIVC, la care instanța de trimitere face referire în mod implicit în textul celei de a doua întrebări preliminare.

identice sau prezintă analogii vizuale, precum și că sunt concurente sau complementare [50] constituie, așadar, un element de apreciere pertinent, la fel ca, în cazul în care semnul în litigiu se referă la un serviciu, faptul că acesta din urmă este legat de distribuția produsului acoperit de denumirea înregistrată ori a unui produs identic sau comparabil.

57. Având în vedere întrebările adresate de instanța de trimitere, mai trebuie aduse unele clarificări cu privire la noțiunea de consumator relevant în cadrul aprecierii existenței unei evocări și cu privire la „caracterul gradual" al evocării. În continuare, vor fi furnizate câteva indicații cu privire la aplicarea în litigiul principal a principiilor prezentate mai sus.

1. Cu privire la publicul relevant

58. Dat fiind că, după cum s-a arătat, pentru constatarea unei evocări interzise la articolul 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, nu este necesar să se facă dovada existenței unui risc de confuzie, publicul relevant, a cărui percepție prezintă importanță pentru a aprecia dacă semnul în litigiu este de natură să creeze o asociere ilicită cu denumirea înregistrată, nu este constituit, contrar a ceea ce pare să fi considerat Juzgado Mercantil de Barcelona (Tribunalul Comercial din Barcelona) în hotărârea atacată cu apel în fața instanței de trimitere, numai din cercul persoanelor cărora le sunt destinate produsele desemnate de această denumire.

59. În lumina în special a obiectivelor de protecție a concurenței loiale și de protecție a consumatorilor urmărite de dispozițiile privind protecția DOP și a IGP, Curtea a precizat că, în aprecierile referitoare la existența unei evocări a unor astfel de denumiri, revine instanței naționale sarcina de a lua în considerare percepția unui „consumator mediu normal informat și suficient de atent și de avizat" [51] și că, având în vedere necesitatea de a asigura o protecție efectivă și uniformă a denumirilor menționate pe întregul teritoriu al Uniunii, această noțiune vizează consumatorul european [52], iar nu doar, așa cum eronat pare să considere GB, consumatorul din statul membru în care este fabricat produsul (sau se prestează serviciul) care se află la originea evocării denumirii înregistrate [53].

2. Cu privire la „caracterul gradual" al evocării

60. În cadrul celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere face referire la posibilitatea de a stabili gradul „riscului de evocare", în special pe baza comparației dintre produsele evocate, pe de o parte, și produsele și serviciile evocatoare, pe de altă parte, și de a exclude din domeniul de aplicare al articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 situațiile în care acest risc este redus sau irelevant.

61. În această privință, am precizat deja mai sus că aprecierea care trebuie realizată în temeiul acestei dispoziții trebuie efectuată în lumina tuturor factorilor relevanți, printre care figurează și comparabilitatea dintre produsele în cauză (sau dintre produsele care beneficiază de denumirea înregistrată și serviciul desemnat de semnul în litigiu), însă fără ca absența sau gradul redus al unei astfel de comparabilități să permită excluderea automată a existenței unei evocări.

[50] A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 37).

[51] A se vedea prin analogie Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctele 22-26).

[52] A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 27), și Hotărârea din 2 mai 2019, Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:344, punctele 47-50); a se vedea de asemenea Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 59.

[53] A se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 27).

62. Acestea fiind spuse, în cazul în care instanța națională, căreia îi revine sarcina de a efectua o asemenea apreciere [54], întemeindu-se pe reacția prezumată a consumatorului [55], ajunge la concluzia că, în prezența semnului în litigiu, acestuia din urmă „îi este indusă în mod direct, ca imagine de referință", marfa protejată de denumirea înregistrată, utilizarea unui astfel de semn intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013. În cazul în care, în schimb, potrivit aprecierii instanței menționate, o asemenea asociere de idei nu se poate realiza, o evocare în sensul acestei dispoziții trebuie considerată exclusă.

63. Noțiunea de „evocare" nu este, așadar, susceptibilă de apreciere graduală. Contururile acestei noțiuni au fost deja identificate în Hotărârea Scotch Whisky, în care, după cum am amintit deja la punctul 50 din prezentele concluzii, Curtea a precizat că numai în cazul în care se stabilește „o legătură suficient de directă și de univocă" [56] între semnul în litigiu și denumirea înregistrată se poate considera că sunt întrunite elementele noțiunii menționate [57]. În lipsa unei astfel de legături „calificate", chiar dacă există o referire la denumirea înregistrată, iar produsele în cauză sunt comparabile, evocarea trebuie exclusă.

3. Aplicarea în împrejurările din procedura principală

64. Deși, după cum s-a arătat deja, revine instanței de trimitere sarcina de a se pronunța cu privire la cauza cu care a fost sesizată, ținând seama de ansamblul elementelor prezentate mai sus, Curtea, pronunțându-se asupra trimiterii preliminare, poate totuși să ofere, dacă este cazul, precizări destinate să orienteze instanța menționată în decizia pe care o va adopta [58].

65. În cazul în care, precum în litigiul principal, este vorba despre stabilirea existenței unei evocări în legătură cu utilizarea unei denumiri, instanța națională va trebui, potrivit jurisprudenței amintite mai sus, să țină seama de eventuala încorporare parțială a denumirii înregistrate în denumirea în litigiu, de asemănarea fonetică și/sau vizuală a acesteia din urmă cu denumirea înregistrată [59] ori de o apropiere conceptuală între termenii în conflict, chiar dacă provin din limbi diferite [60].

66. În împrejurările din procedura principală, DOP „Champagne", în forma în care a fost înregistrată, a fost încorporată parțial în denumirea în litigiu. În schimb, traducerea în limba spaniolă a acestei DOP („Champàn") a făcut obiectul unei încorporări totale (cu excepția accentului). Rezultă de aici o similitudine relevantă, atât vizuală, cât și fonetică, între cele două denumiri, fie că se ține seama de forma în care a fost înregistrată DOP „Champagne", fie că se ia în considerare traducerea în limba spaniolă a acestei denumiri. Din punct de vedere conceptual,

54 A se vedea prin analogie Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 31).

55 A se vedea prin analogie Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 22).

56 După cum am arătat în Concluziile prezentate în cauza Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:11, punctul 19), această precizare trebuie înțeleasă, în opinia noastră, atât în sensul de caracter imediat (procesul cognitiv asociativ nu trebuie să necesite o reelaborare complexă a informației), cât și în sensul de intensitate (asocierea cu imaginea produsului acoperit de denumirea înregistrată trebuie să se impună cu suficientă forță) ale reacției consumatorului la stimulul perceptiv.

57 A se vedea Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 53.

58 A se vedea prin analogie Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla (C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 31 și jurisprudența citată).

59 A se vedea prin analogie Hotărârea din 4 martie 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1999:115, punctele 25 și 27), Hotărârea din 26 februarie 2008, Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117, punctele 46-48), și Hotărârea din 17 decembrie 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, punctul 26).

60 A se vedea prin analogie Hotărârea din 26 februarie 2008, Comisia/Germania (C-132/05, EU:C:2008:117, punctul 47), și Hotărârea din 17 decembrie 2020, Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:1043, punctul 26); a se vedea de asemenea Hotărârea Scotch Whisky Association, punctul 50.

după cum am avut deja ocazia să arătăm, ar părea să existe o legătură directă cu produsul acoperit de DOP „Champagne”, dacă – după cum se pare, dar revine instanței de trimitere sarcina să confirme – în limba spaniolă termenul „Champanillo” înseamnă literal „șampanie mică”.

67. În ceea ce privește elementele care nu sunt legate de comparația dintre denumirile în conflict, instanța de trimitere va trebui mai întâi să ia în considerare legătura existentă între produsul acoperit de DOP „Champagne” și serviciul desemnat de semnul în litigiu, legătură care pare dificil de contestat atunci când este vorba despre servicii de restaurant, altfel spus despre servicii susceptibile de a fi direct legate de comercializarea șampaniei sau a unor produse „comparabile”. Intensitatea acestei legături va trebui să fie apreciată prin verificarea aspectului dacă, așa cum pare să fie situația, vânzarea de șampanie sau de băuturi de același tip este obișnuită și în sectorul serviciilor de restaurant în care operează GB [61].

68. Un alt element de care instanța de trimitere va trebui să țină seama în aprecierea sa este împrejurarea că denumirea în litigiu este însoțită, în însemnele și în mesajele publicitare utilizate de GB, de o imagine în care sunt reprezentate două pahare în formă de cupă cu picior (utilizate de obicei pentru consumul de șampanie) care conțin o băutură spumantă și care se încrucișează, ilustrând actul de a închina paharele. În pofida culorii roșii a băuturii, această imagine prezintă fără nici o îndoială un potențial de evocare în același timp a produsului acoperit de DOP „Champagne” și a ocaziilor legate de regulă de consumul său.

69. În sfârșit, deși caracterul intenționat al comportamentului nu este necesar pentru a se constata existența unei evocări în sensul articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013 [62], acesta constituie un element de care trebuie să se țină seama în cadrul unei aprecieri în acest scop [63]. Or, factorii menționați mai sus – inclusiv comercializarea, în trecut, în localurile care purtau semnul în litigiu, a unui vin spumant sub aceeași denumire CHAMPANILLO –, luați în ansamblu, par mai degrabă să pledeze pentru caracterul nefortuit al aluziei la DOP „Champagne”.

70. În concluzie, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, înclinăm să considerăm, având în vedere elementele care reies din dosarul cauzei, că, în prezența semnului „Champanillo”, astfel cum este utilizat de GB pentru a desemna serviciile sale de restaurant și pentru a le face publicitate, unui consumator mediu european normal informat și suficient de atent și de avizat îi este indus în mod direct, ca imagine de referință, produsul protejat de DOP „Champagne” și, prin urmare, că sunt întrunite elementele unei evocări interzise potrivit articolului 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013.

4. Concluzii cu privire la a doua și la a treia întrebare preliminară

71. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la a doua și la a treia întrebare preliminară că, pentru a determina dacă există o evocare a unei DOP, în sensul articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, nu este necesar să se

[61] Arătăm că, în răspunsurile la întrebările adresate de Curte, GB descrie activitatea de restaurant pe care o desfășoară drept o activitate care se bazează pe feluri de mâncare adaptate consumului rapid, departe de „aura de lux și de prestigiu” pe care CIVC o atribuie DOP pe care o apără.

[62] A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1998:614, punctul 33).

[63] A se vedea Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola (C-87/97, EU:C:1998:614, punctul 35), precum și Concluziile noastre prezentate în cauza Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego (C-614/17, EU:C:2019:11, punctul 29) și în cauza Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:730, punctul 45).

stabilească în prealabil că produsul acoperit de DOP și produsul sau serviciul desemnat de semnul în litigiu sunt identice sau comparabile sau că acest din urmă produs include, printre ingredientele sale, produsul acoperit de DOP. O astfel de identitate sau de comparabilitate ori absența acesteia constituie însă un element pe care instanța națională trebuie să îl ia în considerare, împreună cu orice alt element relevant, pentru aprecierea existenței unei evocări în sensul dispoziției menționate mai sus.

D. Cu privire la a patra întrebare preliminară

72. Prin intermediul celei de a patra întrebări preliminare, Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) solicită în esență Curții să stabilească dacă protecția împotriva evocării, prevăzută la articolul 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, impune să se constate existența unei concurențe neloiale.

73. După cum s-a arătat, protecția denumirilor înregistrate prevăzută de reglementarea Uniunii în materie de calitate corespunde unor criterii proprii și care servesc realizării obiectivelor urmărite de reglementarea menționată [64]. Aceste criterii sunt enunțate în mod exhaustiv în dispozițiile care reglementează diversele ipoteze de încălcare a denumirilor înregistrate care sunt prevăzute de regulamentele sectoriale și orizontale care conțin reglementarea menționată [65]. În plus, aceste dispoziții trebuie să fie aplicate în mod uniform pe întregul teritoriu al Uniunii.

74. În ceea ce privește în special protecția denumirilor înregistrate împotriva evocării, din răspunsurile date la primele trei întrebări preliminare reiese că această protecție nu presupune constatarea nici a existenței unui raport de concurență între produsele acoperite de denumirea înregistrată și produsele sau serviciile pentru care este utilizat semnul în litigiu ori a unui risc de confuzie pentru consumator în legătură cu aceste produse și/sau servicii, nici a caracterului intenționat al comportamentelor susceptibile să genereze o evocare.

75. Prin urmare, deși, astfel cum a arătat Comisia, nu este exclus ca același comportament să poată constitui în același timp o practică interzisă la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 și un act de concurență neloială potrivit dreptului național aplicabil, domeniul de aplicare al acestei dispoziții este mai larg și nu se limitează la ipotezele în care un asemenea comportament este adoptat de un concurent.

76. Propunem, așadar, să se răspundă la a patra întrebare preliminară că protecția împotriva evocării, prevăzută la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, nu se limitează numai la ipotezele în care practica aflată la originea unei evocări constituie un act de concurență neloială în sensul dispozițiilor relevante ale dreptului național aplicabil.

[64] A se vedea, în ceea ce privește în special autonomia reglementării denumirilor geografice în raport cu cea a mărcilor, Concluziile noastre prezentate în cauza Syndicat interprofessionnel de défense du fromage Morbier (C-490/19, EU:C:2020:730, punctul 29).

[65] A se vedea în acest sens punctul 16 din prezentele concluzii și jurisprudența citată.

IV. Concluzie

77. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Audiencia Provincial de Barcelona (Curtea Provincială din Barcelona) după cum urmează:

Articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole trebuie interpretat în sensul că actele de utilizare abuzivă, de imitare sau de evocare a unei DOP care se referă la servicii sunt de asemenea susceptibile să intre în domeniul de aplicare al acestei dispoziții.

Pentru a determina dacă există o evocare a unei denumiri de origine protejate în sensul articolului 103 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1308/2013, nu este necesar să se stabilească în prealabil că produsul care beneficiază de această denumire și produsul sau serviciul desemnat de semnul în litigiu sunt identice sau comparabile sau că acest din urmă produs include, printre ingredientele sale, produsul care beneficiază de denumirea de origine protejată. O astfel de identitate sau de comparabilitate ori absența acesteia constituie totuși un element pe care instanța națională trebuie să îl ia în considerare, împreună cu orice alt element relevant, pentru aprecierea existenței unei evocări în sensul dispoziției menționate mai sus.

Protecția împotriva evocării, prevăzută la articolul 103 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 1308/2013, nu se limitează numai la ipotezele în care practica aflată la originea unei evocări constituie un act de concurență neloială în sensul dispozițiilor relevante ale dreptului național aplicabil.